

دومین رقابت رصدی صوفی در دامنه های تفتان برگزار شد

رقابت صوفی، درآمدی بر سال جهانی نجوم

هفته گذشته دامنه های تفتان در استان تاریخی سیستان و بلوچستان، شاهد رویداد بی نظیری بود که می توان آن را خوشامد جامعه نجوم ایران به سال جهانی نجوم دانست.

دومین رقابت رصدی صوفی از سوی شاخه آماتوری انجمن نجوم ایران و با همکاری و حمایت استانداری و سازمان های رسمی استان و جمعیت منجمان مهبانگ در این منطقه برگزار شد تا رصدگران ایرانی توانایی های خود را به نمایش بگذارند. در این رقابت برای نخستین بار، رصدگرانی از خارج ایران نیز رصدگران ایرانی را همراهی می کردند تا این رقابت اولین گام را به سوی برگزاری بین المللی آن در سال جهانی نجوم بردارد. رقابت رصدی عبدالرحمن صوفی رازی ایران از ۲ سال پیش در فهرست برنامه های شاخه آماتوری انجمن نجوم ایران قرار گرفته است، اما از مدت ها پیش از آن، بررسی های متعددی درباره راه اندازی آن آغاز شده بود. این طرح با توجه به دستاوردهای رقابت رصدی مسیه که از ۸ سال پیش و به ابتکار بابک امین تفرشی از سوی ماهنامه نجوم و پس از آن انجمن نجوم ایران برگزار می شود و نقش موثری در رشد توانایی های رصدی منجمان آماتور ایرانی داشته است و ارزیابی نکات مثبت و منفی آن با هدف برگزاری رقابتی تخصصی تر و با تعریف استانداردهای یک رقابت رصدی که بتواند افق های جدیدتری را دنبال کند و در آینده تبدیل به رقابتی بین المللی و فرصتی برای آشنایی میان رصدگران حرفه ای باشد، تعریف شد. در عین حال تاکید و توجه بر زنده نگاه داشتن میراث نجومی سرزمین ایران و احیای نام دانشمندان بزرگ ایرانی باعث شد پس از ارائه پیشنهاد برگزاری این رقابت به کمیته رقابت های شاخه آماتوری، این رقابت نام عبدالرحمن صوفی رازی به خود بگیرد. این رقابت نخستین بار ۲ سال قبل با همکاری موسسه طبیعت در منطقه عباس آباد در شمال استان سمنان برگزار شد و گامی در رقابت های رصدی برداشت؛ اما سال گذشته به دلیل مشکلات مالی و عدم حمایت از این برنامه و تاکید برگزارکنندگان بر حفظ استانداردهای علمی، رفاهی و... انجام آن معلق ماند. به گفته کاظم کوکرم، دبیر برگزاری این رقابت، امسال در پی پیگیری های گسترده، برخی شهرهای کشور در استان های سمنان، فارس و سیستان و بلوچستان آمادگی خود را برای برگزاری این رقابت اعلام کردند و کمیته برگزاری رقابت صوفی با بررسی های وسیع و اطمینان از این که استان سیستان و بلوچستان در برگزاری رقابت صوفی تواناست، تصمیم گرفت آن را به عنوان گزینه اصلی مطرح کند. در پی این اقدام و با هماهنگی نماینده محلی شاخه در استان تقاضا شد امکانات و سوالات مورد توجه جامعه نجوم در برگزاری این رقابت در منطقه مورد بررسی قرار گیرد که جلساتی با مسوولان عالی رتبه استان و از جمله دکتر ده مرده، استاندار پیشین و سرپرست فعلی استانداری برگزار شد که در آن نمایندگان ارگان های مختلف استان اعم از اداری و امنیتی حضور داشتند و مساله برگزاری این رقابت با جزییات کامل بررسی شد. مطالعه این بررسی ها، شاخه آماتوری انجمن نجوم را قانع کرد که شهریور ماه سیستان و بلوچستان میزبانی شایسته برای این رقابت خواهد بود و همه امکانات این استان برای برگزاری رقابت و تامین کیفیت، رفاه و امنیت آن بسیج شده اند. به این ترتیب دومین دوره رقابت صوفی ۷ و ۸ شهریور ماه در

روستای لادیز واقع در مختصات ۲۸/۹۲۷ شمالی و ۶۱/۳۰۴ غربی و ارتفاع ۱۱۴۰ متر از سطح دریا برگزار شد و در عین حال با حضور شرکت کنندگانی از انجمن نجوم کردستان عراق از یک سو و از سوی دیگر کسب حمایت منجمان بدون مرز و کسب اجازه استفاده از نشان سال جهانی نجوم، این رقابت نخستین گام‌ها را به سوی هدف بعدی خود که افزایش مشارکت شرکت کنندگان خارجی در آن است، برداشت تا امیدوار باشد سال آینده این رقابت را به شکل گسترده‌تر و با حضور رصدگرانی از نقاط دیگر جهان در ایران برگزار کند تا یاد و آوازه عبدالرحمن صوفی را در سال جهانی نجوم ارج نه‌د.

عبدالرحمن صوفی رازی کیست؟

ابوالحسن عبدالرحمن عمر بن محمد بن سهل صوفی رازی، معروف به عبدالرحمن صوفی رازی یکی از چهره‌های برجسته تاریخ ستاره‌شناسی ایران است. او رصدگری توانا و دانشمندی برجسته بود که در فاصله سال‌های ۹۰۳ تا ۹۸۶ میلادی زندگی می‌کرد. او علاوه بر فعالیت در رصدخانه‌های دوران خود، کتاب دقیقی به نام صور الکواکب را به نوشته تحریر در آورد و در آن ضمن ثبت قدر، رنگ و موقعیت ستاره‌ها به اصلاح ایرادهای بطلمیوس در کتاب مجسطی پرداخت و در عین حال ستاره‌های جدیدی را ثبت و رصد کرد. او در همین حال مجموعه جدیدی از اجرام مه آلود آسمان به نام سحابی‌ها و برای نخستین بار کهکشان امره المسلسله را زیر نام سحابی ثبت کرد. عبدالرحمن در سفرهای طولانی خود به عرض‌های جنوبی‌تر رفت و اجرام جدیدی را مشاهده کرد که معروف‌ترین آنها ابرماژلانی بزرگ است. او این کهکشان همسایه را با نام البکر ثبت کرد و در کنار آن ۹ جرم دیگر را برای نخستین بار به نام سحابی در فهرست خود آورد. از معروف‌ترین اجرام غیر ستاره‌ای ثبت شده توسط او می‌توان به خوشه دوتایی خی و هاش، خوشه چوب لباسی و کهکشان آندرومدا اشاره کرد. عبدالرحمن علاوه بر صور الکواکب ده‌ها رساله و کتاب دیگر نیز تألیف کرده بود. مجموعه رصدهای عبدالرحمن نه تنها در زمان خود او مورد استناد قرار می‌گرفت که با گذشت هزار سال از عصر او به واسطه دقتی که در ثبت آنها لحاظ شده است برای بررسی تغییرات موقعیت ستاره‌های نزدیک و همچنین تغییر قدر و رنگ ستاره‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. انجمن بین‌المللی نجوم به پاسداشت خدمات علمی عبدالرحمن صوفی رازی، دهانه‌ای را در ۲۲/۱ جنوبی و ۱۲/۷ شرقی بر سطح ماه به نام این دانشمند ایرانی نامگذاری کرده است.

دومین رقابت صوفی

این رقابت بامداد روز پنجشنبه ۷ شهریورماه در دانشگاه زاهدان آغاز به کار کرد. پس از سخنرانی‌های افتتاحیه و مراسم سنتی محلی، برنامه ویژه این رقابت که تقدیر از دکتر محمد رضا خواجه‌پور بود، برگزار شد. دکتر خواجه‌پور، اخترشناس برجسته کشور، نقش گسترده‌ای در ترویج نجوم در ایران ایفا کرده است. وی سال‌ها پیش با ترجمه کتاب نجوم به زبان ساده مرجعی معتبر برای اخترشناسان آماتور ایرانی فراهم آورد که هنوز هم در رده پر فروش‌ترین منابع برای منجمان آماتور به شمار می‌رود. در این آیین پس از سخنرانی دکتر خواجه‌پور، تقدیر ویژه‌ای از سوی جمعیت منجمان مهبانگ و انجمن نجوم ایران به پاس سال‌ها تلاش وی به عمل آمد. رصدگران، عصر به محل برگزاری رقابت عازم شدند و تا صبح رقابت خود را زیر آسمان تاریک دامنه تفتان و در ۲ رده تلسکوپ‌ها و دوربین‌های دوچشمی آغاز کردند. سرانجام در بامداد و با طلوع خورشید، هیات داوران که جمعی از رصدگران با سابقه و برتر ایرانی بودند، نتایج این رقابت را مشخص کردند. در رده دوربین دوچشمی، تیمور سیف‌اللهی برگزیده ۳ دوره پیشین رقابت مسیه از تهران توانست با کسب ۱۵۲

امتیاز از مجموع ۱۵۳ امتیاز مقام اول این رده رقابت صوفی را به خود اختصاص دهد. پس از وی مجید قهرودی از کاشان و حمیدرضا هادیان از تهران به ترتیب با ۱۵۰ و ۱۴۵ امتیاز مقام‌های دوم و سوم رده دوربین دوچشمی رقابت صوفی را کسب کردند. اما در بخش تلسکوپی رقابت بین شرکت‌کنندگان بسیار نزدیک‌تر بود به طوری که حامد سلیمانی و صبا رهبر از تهران با ۱۵۲ امتیاز به مقام نخست رسیدند و مقام دومی با اختلافی اندک و ۱۵۱/۵ امتیاز بین ۳ گروه تقسیم شد. احمدرضا رستمی‌زاده و محمدعلی خیامیان از کرمان، سمیه اصغرپور و هدیه یعقوبی از مشهد به همراه یکی از کم‌سنت‌ترین رصدگران، ندا رئیسی از شاهرود، به طور مشترک مقام دوم این رقابت را به دست آوردند. در این رقابت ۵/۰ امتیاز زمانی لحاظ می‌شود که جرم در ابزار اپتیکی رویت نمی‌شود، ولی راستای ابزار رصدی دقیقاً به سوی آن جرم سماوی است. بازدید از دامنه‌های تفتان، شهر سوخته و دیدنی‌های استان، پایان بخش دومین رقابت رصدی صوفی ایران بود؛ اما گام بزرگ بعدی، برگزاری این رقابت به طور منظم و بویژه در سال جهانی نجوم خواهد بود که باید از امروز برای آن برنامه‌ریزی کرد.

پیام انوشه انصاری به دومین رقابت صوفی ایران

دوستان منجم

از نخستین لحظه‌ای که چشمان بشر به روی آسمان زیبای شب و ستارگان درخشانش گشوده شد، این تصویر زیبا منبع الهام‌بخش تخیلات او شد. ابتدا تصور کردیم خدایان نظاره‌گر ما هستند سپس تصاویر و اشکال خدایان و مخلوقات اسطوره‌ای را دیدیم و پنداشتیم این آنها هستند که سرنوشت ما را رقم می‌زنند. اما با رشد اندیشه و تفکرمان دریافتیم اینها نه خدایان که ستارگان و سیاراتی همانند خورشید و خانه‌مان سیاره زمین هستند؛ هرچند خودبینی و تکبرمان ما را تا جایی سوق داد که خیال کردیم ما در مرکز کهکشان قرار داریم و همه چیز حول محور ما می‌گردد. شاید دریافتن این مساله که دنیا به دور ما نمی‌گردد، یکی از ژرف‌ترین دریافته‌های تاریخ بشر بود. نجوم به ما آموخت ما ذره غباری گم شده در میان میلیون‌ها ستاره دیگر هستیم و با نشان دادن جای انسان در کهکشان بیکران، به ما درس تواضع و فروتنی داد. هیچ چیز به اندازه دیدن سیاره‌مان زمین از فضا به انسان احساس تواضع نمی‌دهد. در طول تاریخ آنچه همیشه ثابت مانده این است که ما در آسمان به دنبال پاسخ‌هایمان می‌گردیم؛ پاسخی برای مبدا حیاتمان، پاسخی برای آنچه انتها در انتظار ماست و دلیلی برای حضورمان میان میلیون‌ها ستاره دیگر. پس به شما تبریک می‌گویم برای تلاش و جستجویتان به دنبال رسیدن پاسخی به این پرسش‌ها و امیدوارم قوه تخیلتان راهنمای شما در یافتن آنها باشد و این آگاهی جدید را با دیگر عاشقان فضا تقسیم کنید.

یک موجود خاکی عاشق ستاره‌ها و انوشه

پوریا ناظمی